

بررسی و واکنش به استراتژی جدید سیاست خارجی انگلیس

دیوید میلی بند، وزیر امور خارجه انگلیس طی سخنانی در ۴ فروردین ۱۳۸۸، به ترسیم رؤس استراتژی جدید سیاست خارجی انگلیس پرداخت. با توجه به هدف قرار گرفتن جمهوری اسلامی ایران در این استراتژی، سخنرانی آقای میلی بند در روز ۲۴ فروردین ۱۳۸۸، در اولین جلسه سال جدید "اتاق فکر" در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی مورد کنکاش علمی واقع شد که خلاصه آن به شرح زیر می‌باشد.

رؤس استراتژی سیاست خارجی انگلیس

- همه مفروضات دنیای بعد از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ مفهوم خود را از دست داده‌اند.
- دنیای بحران زده مالی و اقتصادی، راه‌حل‌های خود را تحمیل خواهد کرد.
- سرنوشت ما نه توسط بحران جاری بلکه در فرآیند مدیریت این بحران مشخص می‌شود.
- جهان کنونی به لحاظ توالی بحران‌های سیاسی، زیست محیطی و اقتصادی اساساً نامتوازن است.

ویژگی سیاست خارجی انگلیس

باید در مقابل این جهان بهم ریخته، به اندازه کافی چالاک و منعطف باشیم. تفکر آزاد، تغییرات رویکردی، بازی بزرگ، یافتن شرکای درست و انسجام دستگاه دیپلماسی رمز استفاده از فرصت‌ها و تبدیل چالش‌ها به فرصت خواهد بود.

- تفکر آزاد به معنی عدم تبعیت از الگوهای نظری پیش ساخته و یا عمل‌گرایی محض.
- تغییرات رویکردی: عدم تبعیت از راهبردهای دو سه ساله و اتخاذ رویکردهای مقطعی مناسب با جریان حوادث.
- بازی بزرگ: آمادگی مواجهه با بحران‌ها و اتفاقات بزرگ از نوع جدید تغییرات ژئوپلیتیکی با سناریوهای کاملاً متفاوت.
- یافتن شرکای درست: شرکا باید به گونه‌ای صحیح و دقیق انتخاب شوند که به اقتضای شرایط بتوان دوست و دشمن را تغییر داد.

- انسجام دستگاه دیپلماسی: بخش‌های مختلف وزارت خارجه با سفارتخانه‌ها هماهنگی و همسویی داشته باشند.

سیاست انگلیس در رابطه با جمهوری اسلامی ایران

بحران و چالش‌های سیاست خارجی انگلیس

- فقدان مبانی نظری
- فقدان انعطاف‌پذیری و خلاقیت
- رشد فزاینده تقاضاهای داخلی و چالش‌های ناشناخته خارجی
- تشدید بحران مشروعیت و اراده سیاسی برای مداخله خارجی
- ناکارآمدی سازمان‌های بین‌المللی
- افزایش شکنندگی در رژیم NPT
- ظهور جهان جدید و مدیریت پیچیده شکل‌دهی به آن.
- تعامل با جمهوری اسلامی ایران به عنوان قدرت نوظهور

اقدام انگلیس در روابط با ایران

- (این قسمت توسط نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در لندن به عنوان ملاحظه ارائه شده است)
- اصل استمرار: اهداف و جوهره سیاست انگلیس در قبال ایران حفظ خواهد شد و آنها در جهان آشفته مسیر خود را گم نخواهند کرد.
- اصل بین‌المللی کردن: مسائل مرتبط با ایران را جهانی می‌کنند تا هزینه آنها سرشکن شده و ابعاد وسیع‌تری یابد.
- اصل درگیر کردن.
- اصل تغییر ادبیات.
- اصل ورود ایران به نظم بین‌الملل: ورود ایران به نظم فعلی به آن اعتبار خواهد داد و آن را مستحکم خواهد کرد.
- بعد از ارائه رئوس استراتژی جدید سیاست خارجی انگلیس موضوع به بحث و بررسی گذاشته شد. آقای دکتر آهنی، معاون آموزش و پژوهش ضمن یادآوری بحران سلمان رشدی، که موضوعی دوجانبه بوده اما انگلیسی‌ها آن را به کلیه اعضای اتحادیه اروپایی تسری دادند، گفت: انگلیسی‌ها اثرگذار و القاء‌کننده هستند که این امر از

- باید میان اهداف موردنظر در سیاست خارجی با استفاده از ابزار و روش‌های موجود دائماً ارتباط برقرار کرد. به عنوان مثال: مرتبط سازی موضوع هسته‌ای ایران با بحران مالی جهان و خلع سلاح و معاهده منع گسترش سلاح‌های غیر متعارف و ارتباط آنها با امنیت کشورها و یا مرتبط ساختن نقش منطقه‌ای ایران با مسایل حاد بین‌المللی. هر چند چنین اقداماتی از منطق خاصی تبعیت نمی‌کند اما هدف از طراحی آن، برجسته و بین‌المللی کردن مسایل مرتبط با ایران و ایجاد انگیزه بیشتر برای مقابله با آن می‌باشد.

- بازتعریف مشکلات پیش‌رو. آیزنهاور می‌گوید: "وقتی نمی‌توانید مشکلی را حل کنید؛ آن را بزرگ کنید." به طور مثال افغانستان و ایران و همسایگان و یا دو کشور فلسطین و اسرائیل را، ۲۳ کشور، یعنی تمام اعراب و اسرائیل جلوه دهیم. مسائل و مشکلات با بزرگنمایی و مرتبط ساختن آنها به یکدیگر - چه ارتباط منطقی و چه غیر منطقی - راحت‌تر حل می‌شوند.

- عواقب سیاسی مشکلات اقتصادی را باید به طور دقیق و کامل تحلیل کنیم. از جمله این موارد می‌توان به بررسی تأثیر سقوط قیمت نفت و گاز بر اقتصاد ایران اشاره کرد. در مواجهه با بحران، مصالحه‌جو خواهند شد. در دهه ۱۹۸۰، شوروی با سقوط قیمت‌ها، در موضوع خلع سلاح مصالحه کرد و یا در آمریکای لاتین حکومت‌های دموکراتیک بر سر کار آمدند.

- ایجاد ارتباط گسترده میان دیپلماسی خصوصی و دیپلماسی عمومی. نفوذ در شهروندان، نهادهای غیردولتی، زنان، جوانان و اقلیت‌ها

- جایگزین کردن تفکر آزاد و خلاقیت ذهنی به جای طرح و برنامه‌های قبلی. بازی بزرگ و ظرفیت‌های ناشناخته و بکر مورد استفاده قرار گیرند.

توانمندی‌های سیاسی، البته شیطنت و زیرکی آنهاست. باید با دقت و درایت رویکردهای آنها را تحلیل و اهرم‌سازی کنیم. وقتی قرار شد مسأله رشدی حل شود و دو جانبه حل شد، بسیاری از متحدان اروپایی انگلیس هم

در تعجب بودند. در این جلسه به موضوعات زیر هم اشاره شد: فلسطین به عنوان اصلی‌ترین چالش سیاسی بین ایران و انگلیس، سعی انگلیسی‌ها برای تأثیرگذاری در روابط احتمالی میان ایران و آمریکا، بررسی پاسخ‌های مناسب به کنش‌های انگلیس مبنی بر ضربات اقتصادی به ایران و رعایت اصل عمل متقابل.

سیدوحید کریمی

مرکز مطالعات اروپا